1
LIETUVOS NACIONALINĖ M[illegible]ŽYDO BIBLIOTEKA
ALp 2043
L.arch.

MŪSŲ PASTOGĖ

XL metai Australian Lithuanian Weekly Registered by Australia Post publication NO NBH 0698 Kaina - Price $ 1.00 4.9.1989 Nr.35 (2108)

TAUTOS ŠVENTĖS PROGA

Tautos šventės proga, sveikiname Australijoje gyvenančius lietuvius, linkėdami nepalūžti tikėjimu ir viltimi, sulaukti mūsų tautos džiaugsmo ir siekių – Nepriklausomos Lietuvos.

Prieš 59 metus, švenčiant Lietuvos iškiliojo kunigaikščio Vytauto Didžiojo mirties 500 – tąją sukaktį, rugsėjo 8 d. pradėta švęsti Tautos šventė. Jau per pirmuosius dvylika sunkiausių Nepriklausomos Lietuvos metų, kraštas buvo sužydėjęs tvirtu, tautiniu, lietuvišku susipratimu. Tą parodė tauta , 1930 m. rugsėjo mėn 8 d. išeidama į miestų aikštes, su džiaugsmu ir didingais paradais. Prie miestiečių namų ir kaimų sodybų pagarbiai plevėsavo mūsų tautinės trispalvės. Namų languose stovėjo papuošti Vytauto Didžiojo paveikslai.

Iki 1939 m. vykusios tautos šventės lietuvio širdyje ugdė pasitikėjimą ir pagarbą savajai tautai, ir tai išliko iki šių dienų.

Okupantas iš rytų, 1940 m. pavergęs Lietuvą, panaikino ir Tautos šventę. Jos vietoje primetė lietuviui svetimas, beprasmiškas ir apgaulingas savo šventes. Ramūs ir padorūs gyventojai buvo žiauriai naikinami, siunčiami į šiaurės įšalo žemę. Per trumpą laiką, anksčiau kultūra ir gyvenimu kylantis kraštas pavirto skausmo ir ašarų šalimi. Taip okupantas tikėjosi sunaikinti Lietuvą ir jos gyventojus. Jam tai nepavyko. Okupanto kėslai nepajėgė išplėšti lietuvių tautos sąmoningumo. 1988 m., lyg upės užtvanka, neišlaikiusi vandens galybės, prasiveržė lietuvių tautos atgimimas, teikiantis vilčių naujam Nepriklausomos Lietuvos atstatymui.

Tautos šventės proga ir mes tvirčiau pasiryžkime remti mūsų brolių ir sesių pastangas Lietuvoje. Būkime tautiniai susipratę ir vieningi išeivijoje. Tik vieningai dirbdami greičiau išgirsime laisvės varpų dūžius Nepriklausomojų Lietuvoje.

Australijos Lietuvių Bendruomenės
Krašto valdyba

Rugpjūčio 23 dieną Sydnejaus iškilmių aikštėje Martin Place pabaltiečių ir kitų pavergtų tautų atstovai demonstracijos metu, pasmerkiant Molotovo – Ribbentropo paktą.

MASKVA GRĄSINA

Trijų Pabaltijo respublikų tautinių judėjimų aktyvistai vakar pareiškė, kad jie neturi tikslo sulėtinti ar sušvelninti nepriklausomybės reikalavimus.

Jie, komunistų partijos primetamus kaltinimus, pavadino kaip imperialistiškus, "pažeidžiančius pagrindinius interesus", Sovietų Sąjungos kišimąsi į jų reikalus.

Lietuvos politinio judėjimo "Sąjūdis" pirmininkas profesorius Vytautas Landsbergis per telefoninį pasikalbėjimą pareiškė, kad partijos pareiškimas, tai buvusios senosios politikos atgarsis ir atstovauja valdžioje likusių konsevatorių, bet ne M. Gorbačiovo, kuris nuo šio mėnesio pradžios atostogauja Kryme, nuomonę.

Toliau V. Lansbergis tęsė: "Mes žinome, kad M. Gorbačiovas nėra patenkintas demonstracijomis, kurios vyksta mūsų krašte, tačiau, anksčiau minėtas komunistų partijos pareiškimas, kuris yra toks griežtas ir tokioje formoje primenąs praeitį, tikriausiai, nėra M. Gorbačiovo žodžiai. Toks pareiškimas greičiau primena išsireiškimus iš Ligačiovo žodyno, kuris yra vienas iš konservatyviausių komunistų partijos politinio biuro narių, ir atgarsiai iš jo vedamos politikos. Toks pareiškimas, padarytas komunistų partijos politinių reikalų vadovų, Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje vykstančias reformas kaltina siekimu išstoti iš Sovietų Sąjungos ir suskaldyti ją."

Tokie pareiškimai buvo padaryti per sovietų televiziją, paskelbti centrinėje spaudoje praėjus keturioms dienoms po to, kai apie du milijonai žmonių sudarė "žmonių grandinę" per tris Pabaltijo valstybes, protestuodami prieš 1939 metais pasirašytą paktą tarp Stalino ir nacių Vokietijos, kurio pasėkoje sekančiais metais Maskva okupavo Pabaltijo kraštus.

Grupė Pabaltijo respublikos atstovų tuoj pat susirinko ir aptarė bei suredagavo reakcijos tekstą prieš Maskvos viešą pareiškimą per televiziją ir spaudą dėl demonstracijų įvykusių Pabaltyje rugpjūčio mėnesio 23 dieną.

Latvijos Liaudies Frontas, turėdamas krašto gyventojų pritarimą, tuoj pat išplatino spausdintus pareiškimus, kuriuose sakoma, kad komunistų partijos centro komitetas padarė "imperiaslitinį" pareiškimą, kuris įrodo Maskvos nepajėgumą suprasti tikrąją padėtį Pabaltyje.

Atsišaukime gyventojai raginami nepaklusti provokacijoms ir pridedama: "Mes neturime prarasti tos stiprybės ir pasitikėjimo, kurį įgavome atgimime."

Daugeliui, siekiančių nepriklausomybės ir dirbančių tautinio judėjimo organizacijose, toks partijos pareiškimas suprantamas, kaip stiprių Maskvos rankų ir net kariuomenės panaudojimo grėsmė. Latvijos nepriklausomybės siekių aktyvistas Visvaldis Brikmanis pareiškė, kad pilnai galima tikėtis Maskvos kariuomenės atsiuntimo, tuo labiau, kad tokiame reikale ji jau turi daug patirties. "Bet jeigu jie tai darys, visame laisvame pasaulyje kiekvienas pamatys, kad Sovietų Sąjunga pasitikėti niekada negalima."

Nežiūrint aštrių partijos žodžių, Estijos Liaudies Fronto lyderis Leonard Meri, atsakydamas į Maskvos komunistų partijos primetamus kaltinimus, pasakė: "Mes vis tiek esame optimistai, kadangi jaučiame, kad prasidėjęs demokratizacijos procesas, nors ir turi pasipriešinimą, bet tai yra vienintelė Rusijos galimybė išvystyti modernią, viešą, įstatymus gerbiančią visuomenę."

"The Washington Post", 28.8.89.

Sydnejaus jaunimas rugpjūčio 23 – sios demonstracijoje.
Nuotrauka A. Burneikio

LIETUVIŲ CANBERROS KLUBUI 25 - 1964 - 1989

Kasam klubo pamatus. Iš kairės: P. Gružauskas, F. Gružas ir V. Genys.

Neseniai Canberros Lietuvių - Australų klubas atšventė 25 metų sukaktį nuo jo atidarymo dienos.

Kaip ir kitose lietuvių kolonijose, apie lietuvių namus sostinėje, tautiečiai pradėjo svajoti greitai po įsikūrimo. Rimčiau šį reikalą pradėjome svarstyti 1961 metų rugsėjo 19 dieną, Petro Pilkos sušauktame visų organizacijų susirinkime. Tais pačiais metais atsiradus rėmėjams, spalio mėnesio 22 dieną, dalyvaujant 42 nariams, įvyko klubo susirinkimas, kuriame buvo patvirtinti klubo įstatai ir išrinkta pirma klubo valdyba.

Pirmas klubo komitetas. Iš kairės: V. Genys, P. Pilka (pirmininkas), J. Brockwell (licenzijos laikytojas), A. Genys, A. Švedas, R. Katauskas. Trūksta P. Dirkio, K. Makūno ir T. Žilinsko.

Klubo talkininkės, iš kairės: A. Gocentienė, V. Keraitienė ir S. Budzinauskienė.

Nors iš Australijos valdžios palankiomis sąlygomis buvo gautas didelis žemės sklypas Lyneham priemiestyje, tuo laiku vis tiek buvo baiminamasi, kad ir pasistačius klubą, kaip jisai išsilaikys. Tačiau pasitikėjimas savo jėgomis ir užsispyrimas nugalėjo abejones. Algiui Geniui su Kosto Makūno ir Romo Katausko pagalba sudarius pastato planus, statybos darbai prasidėjo 1963 metų sausio 30 dieną. Statybos komiteto viršininku buvo Petras Pilka, darbų prižiūrėtoju - Vytas Genys, stalių darbų - Faustas Gružas ir *darbininkų - Liudas Budzinauskas.*

Paskolas bei aukas pasišventusiai rinko Antanas Andruška ir Antanas Švedas. Maža Canberros lietuvių bendruomenė šiam svarbiam tikslui surado 6.546 dolerių. Iš banko pasiskolinta 10.000 dolerių, bet ir to nebūtų užtekę, jeigu prie statybos darbų nebūtų prisidėję bemaž visi Canberros tautiečiai. Tam buvo paaukota 3.400 darbo valandų.

Pirmas pastatas baigtas 1963 metų spalio mėnesio gale ir, atidarymo iškilmės, kurias atliko federalinio parlamento Canberros narys Jim Fraser, įvyko 1964 metų gegužės mėnesio 30 dieną. Iškilmėse dalyvavo ir to meto ALB Krašto valdybos pirmininkas Izidorius Jonaitis.

Kaip tikėtasi, pradžia buvo sunki ir keletą metų tautiečiams klube teko dirbti be atlyginimo. Tačiau padėtis vis gerėjo ir gerėjo įtraukiant vis daugiau nepilnateisių narių. Be pabaltiečių, suomiai, austrai, airiai, anglai, vengrai ir australų organizacijos ir klubai aktyviai pradėjo naudotis klubo patalpomis.

Klubo patalpos praplėstos jau keturis kartus ir visas turtas siekia 1.000.000 dolerių. Klubas prisidėjo

Dabartinis Canberros Lietuvių klubo pirmininkas Viktoras Martišius.

finansiniai remiant Australijos Lietuvių Dienas Canberroje gale 1984 metų ir Pasaulio Lietuvių Jaunimo Studijų Dienas 1987 metais. Canberros Lietuvių klubas buvo stambiausias aukotojas statant mūsų dovaną Australijai jos 200 metų jubiliejaus proga - Ievos Pocienės skulptūrą "Eglė žalčių karalienė", kuri stovi Canberros Glebe Park. Be to, klubas jau daug metų remia ALB Canberros Apylinkės valdybą ir lietuviškas sostinės organizacijas. Pilnai išlaikoma Canberros lietuvių radijo programa, lietuvių biblioteka ir skiriamos stipendijos narių vaikams, kurie vyksta mokytis į Vasario 16 - sios gimnaziją Vokietijoje.

Sidarbinei Canberros Lietuvių klubo sukakčiai atžymėti buvo surengti du pobūviai. 1989 m. birželio mėnesio 2 dieną įvyko priėmimas Australijos Sostinės Teritorijos parlamento nariams ir dabartiniams vadovams visų organizacijų, surištų su klubu. Sekantį vakarą buvo suruoštas balius lietuviams nariams. Abu šie renginiai praėjo sklandžiai ir įspūdingai.

CANBERRA
LITHUANIAN-AUSTRALIAN CLUB Inc.
64 Wattle Street, Lyneham, A.C.T. 2602
P.O. Box 19, Lyneham, A.C.T. 2602
Telephone: 49 1801

Canberros Lietuvių klubo 25 metų sukakties paminėjimo metu. Iš kairės: V. Howe (Pužaitė), klubo pirmininkas V. Martišius, A.C.T. ministrė Rosemary Follet ir A. Gocentienė.

MASKVA TEBEPRAKTIKUOJA SUKTUMĄ

Sovietų kongreso įvykiai patvirtina, kad Kremlius ir toliau mėgina suktumu "legaliai" laikyti Pabaltijo kraštus įjungtus į Sovietų Sąjungą.

Maskva apkaltinta istorijos faktų, kurie liečia Lietuvos, Latvijos ir Estijos okupaciją ir aneksiją, klastojimu. Ji buvo priversta paskirti komisiją, kuri peržiūrėtų 1940 metų istoriją, į ją turėtų įeiti disidentai ir pabaltiečių atstovai. Matyt M. Gorbačiovas greitai apsigalvojo, kad tokia komisija, ko gero, galėtų įrodyti Pabaltijo okupacijos nelegalumą ir be Kremliaus slepiamų Ribbentropo – Molotovo pakto slaptųjų dokumentų originalų. Juk yra pakankamai geras skaičius dokumentų įrodančių Hitlerio – Stalino sąmoksią prieš Pabaltijo valstybes. Yra net dar gyvų to meto įvykių liudytojų. Taigi Kremlius visada griebiasi klastos, kad tokį Maskvos nusikaltimo įrodymą galėtų paversti niekais.

Romas Gudaitis

visiems, ir tiems, kurie buvo prieš lietuvių dalyvavimą rinkimuose, kad turėjimas mūsų žmonių kongrese ir parlamente yra privertęs Maskvą peržiūrėti okupacijos legalumą ir kartu padėjo išvengti vienašališkų komisijų sudarymo, komisijų, kurios

Maskva, Kremlius. Suvažiavimų rūmuose Lietuvos deputatai išeina iš posėdžių salės... Šitaip sutrukdyta įkurti TSRS Konstitucinį komitetą, kurio paskirtis ir įgaliojimai nebuvo aiškūs.

Buvo pristatytas, M. Gorbačiovo remiamas, planas, pagal kurį būtų sukurta speciali komisija konstituciniams reikalams. Tokios komisijos sprendimas būtų galutinis. Reiškia, jeigu Pabaltijo okupacijos klausimų peržiūrėjimo komisija rastų, kad Lietuva, Latvija ir Estija buvo užimtos neteisėtai ir todėl turi būti atstatyta priešokupacinė padėtis, t.y. grąžinta Pabaltijo tautų nepriklausomybė, konstitucinė komisija nuspręstų, kad dėl A ar B, mūsų kraštų nepriklausomybė būtų "nelegali". Tokiu atveju, okupuotų kraštų atstovai jau neturėtų teisės į apeliaciją.

Šį kartą M. Gorbačiovas apsiriko: pabaltiečiai laiku suprato jo klastą ir pavojų. Lietuvių deputatas Romas Gudaitis M. Gorbačiovui atkirto: "Mūsų rinkėjai mums įsakė rūpintis mūsų krašto suverenitetu" ir lietuvių atstovai pradėjo apleisti salę. Nustebęs ir susirūpinęs M. Gorbačiovas kreipėsi į juos: "Aš jus prašau nurimti, nes čia dalykas nėra toks paprastas."

Galų gale prieita prie kompromiso: į komisiją įeis ne vien Maskvos patikėtiniai, bet ir disidentai.

Kongreso – parlamento eiga rodo, kad Maskva mėgina visais įmanomais ir neįmanomais būdais išsisukti nuo atsakingumo už neteisėtą Pabaltijo valstybių okupaciją. Dabar aišku yra būtų tikriausiai patvirtinusios Politbiuro imperialistines užmačias pasilaikyti Pabaltiją.

Pasirodo, kad turime tinkamus atstovus Maskvoje, kurie drąsiai gina Lietuvos reikalus. Svarbu išlaikyti visų pabaltiečių delegatų vienybę ir patraukti savo pusėn kuo daugiau parlamento opozicijos narių prie teisės ir teisingumo gynimo. Tokių draugų galėtų atsirasti tarp kaukaziečių ir tarp pačių rusų. Ikišiolinė Ukrainos ir Gudijos atstovų veikla niekuo nepasižymėjo. Vargu ar ateityje jie bus naudingi pabaltiečių bylos gynimui. Mūsų atstovų politinės veiklos pradžia parodė, kad iš Maskvos galime laukti vien klastos, nežiūrint gražiai skambančių M. Gorbačiovo žodžių ir kad turime veikti šaltai, bet tvirtai. Smarkavimas ne laiku ir ne vietoje galėtų tik pakenkti mūsų interesams. Nuolaidumas leistų Maskvai panaudoti jos klastą. Džiugu, kad bent iki šiol mūsų atstovai sugeba tinkamai atstovauti lietuvių tautą ir net į savo tvirtą laikyseną atkreipia užsienio dėmesį. Apie lietuvių poelgį, kuomet jie apleido posėdžių salę protestuodami prieš vienašališkos komisjos sudarymą, yra paskelbęs žunalas "Time" savo birželio 19 dienos laidoje.

Dr. Jonas Kunca

RUOŠIASI FESTIVALIUI

Atgimimo banga palietė ir Melbourno "Aušros" teatralus. Australijos Lietuvių Bandruomenės Krašto valdybos Kultūros Tarybos paskatinti, rugpjūčio 13 dieną jie susirinko Lietuvių namuose, kur aptarė Sydnejaus, Adelaidės ir Melbourno – trijų teatrų festivalį, kuris turėtų įvykti ateinančių Kalėdų atostogų metu Adelaidėje.

Šios dienos posėdis tikrai atitiko dienos dvasią. Sudaryta "Aušros" teatro administracija: Edvardas Šidlauskas – pirmininkas, Antanas Bajoras – iždininkas, Danutė Brovedani – renginio vadovė, Alisa Baltrukonienė – sekretorė.

Melbourno kanklių ansamblis. Kairėje – ansamblio vadovas St. Eimutis.
Nuotrauka K. Šimkūno.

Festivalis tęsis per dvi dienas. Vieną iš tų dienų Adelaidės scenoje bus pastatyti du trumpi spektakliai, kitą – vienas ilgesnis ir sudėtingesnis.

Tas kas pasakyta apie žmones, daugiariopai išreiškiama teatro mene. Kartais mes išeivijoje kultūrinį, dvasinį visuomenės gyvenimą vadiname antraeilės svarbos reikalu. Iš pavyzdžių žinome, – kur merdi dvasinis žmonių gyvenimas, kūryninis požiūris į darbą, ten visuomenė degraduoja, gyvenimas sustoja. Kai nėra dvasingumo, ignoruojama kultūra, atsiveria tuštuma, judėjimo pirmyn nebus.

Melbourno teatralai jau pradėjo judėti pirmyn. Daug buvo kalbėta, kad jau reikia skubėti, bet pirma iš anksto priseina viską gerai apgalvoti. Tinkamų vaidybai veikalų pasirinkimo skaičius nedidelis, o ir mūsų išgalės, tam tikra prasme, ribotos. Labai sunku surasti veikalą, kuris visų žiūrovų skonį patenkintų ir visiems būtų aiškiai suprantamas. Mūsų žiūrovų šios dienos motyvai – pakankamai plati ir lanksti sąvoka. Argi žiūrovui nevalia ginčytis, spektaklyje neradus savo motyvų?

Būna ir taip – publikos salėje pilna, o žiūrovų, pripažinkim, netaip jau daug. Ar ne labiau įžeidžia teatro lankymo bangos atnešti abejingi veidai? Ar tokia situacija gali ugdyti teatrą, kurį priimsim, kaip dvasinio gyvenimo būtinybę?

Daug veikalų perskaityta ir prie vieno jau apsistota. Rekomenduotas jaunesnės kartos režisierius ir keli aktoriai. Ženklas, kad neužtvertas kelias vaidmeniui augti ir klestėti.

O gal teisybė, kad visuomenė turi tokį teatrą, kokio *yra verta?*

Al.

IŠ TOS TAMSIOS NAKTIES

Pasakoja, kad anų, 1941 metų birželį ir liepą buvo karštos dienos. Kaip ir šiandien, t. y. liepos 29 – ąją, kai lėta žmonių upė, tai susiaurėdama, tai išplatėdama pagal Didžiosios ir Pilies gatvių konfigūraciją, tekėjo nuo Aušros vartų iki Vilniaus arkikatedros. Rūsti tai buvo procesija – susikaupę veidai, rankose gėlės ir spragsinčios žvakės. Žingsnelis po žingsnelio per nelygų Vilniaus grindinį artimieji ir vilniečiai lydėjo Sibiro tremtinių palaikus. Juodos vėliavos, vaikų ir jaunuolių garbės eisena, stiprūs vyrai, ant pečių laikantys sunkią naštą – penkis cinkuotus karstus, užkaltus medinėse dėžėse, minia, virš kurios vėjas gainioja graudų tęstinį motyvą: "...ir amžinoji šviesa tegul šviečia..." O aplink šurmuliavo viskam abejingi žiūrovai.

Vilniaus arkikatedroje buvo laikomos gedulingos pamaldos tik už penkis, o liepos 28 – ąją lėktuvas su 120 palaikų nusileido kariniame Kėdainių aerodrome. Juos atgabeno iš Igarkos. Ir išsivežiojo juos artimieji, kad iškilmingai palaidotų ne tik Vilniuje, bet ir Ariogaloj, Betygaloj, Vilkavišky, Kaune, Pasvaly ir kitur.

Šiandien, šv. Onos atlaidų išvakarėse, drauge su kitais žingsniuodama link Arkikatedros, aplinkui tyliai spragsint žvakutėms ir plevėsuojant juodiems kaspinams, galvojau apie savo tetą Onutę – jauną, gražią, pačią švelniausią ir linksmiausią iš visų seserų Žemaityčių, atgulusią amžino poilsio Krasnojarsko krašto kapinėse. Vaikystėje, žiūrinėdama nublukusią nuotrauką su grubiu kryžiumi ir abipus rymančiais dviem vyrais – mano tetėnu Juozu Buvelskiu ir pusbroliu Vytautu, vis kalbindavau sugrįžėlį tremtinį pusbrolį, kad važiuotume parvežti tetos palaikų, bent aplankyti jos kapo. Jis liūdnai šypsojosi ir purtė galvą – tai atrodė neįmanoma. Teta Onute, gulinti Krasnojarsko krašte! Eidama paskui Jadvygos Skuodienės palaikus, lėtai siūbuojančius medinėje dėžėje ant stiprių vyrų pečių, mėginu įsivaizduoti ir Tave – niekad nematytą, bet niekad neužmirštą.

Ak, kaip melagingai skambėdavo militaristų mėgiamas posakis, kartojamas gegužės 9 – sios išvakarėse: "Niekas nepamiršta, niekas neužmirštas". Tik dabar ši frazė įgavo savo tikrąją prasmę. Atėjo metas, kai galim tarti ją ne puse lūpų, o visa krūtine prie sparčiai tvarkomų skausmo kalnelių Veiveriuose, Budavonėje, Rainiuose... Atėjo metas, kai išsipildė V. Mykolaičio – Putino maldavimas, įveikęs kosmoso beribę erdvę ir laiką:

Pakilkit, griaučių šiurpūs milijonai,
Garbingieji pulkai ir legionai, –
Ir tie, kurie nuo šalčio ir nuo bado
Pūgų simfonijose mirtį rado...

Pakilkite, išniekinti,
Subjauroti, apluošinti...

Gyvųjų gėla yra amžina, meilės tiltas, kurį jie nutiesė į savo mirusiųjų pasaulį, – tvirtas ir patikimas. Juo ir eina tauta, nešdama ne tik gėlą, bet ir viltį. O Sibiro ledynuose, paskoja tie pasišventėliai, kurie iš ten parvežė palaikus, dar tebestovi gulaginiai barakai, juose teberiogso gultai, aptaškyti žmonių krauju, žydintys utėlėtais jų vargais ir kančiomis.

Aldona Žemaitytė
("Literatūra ir Menas")

Užrašai

LIUDAS DOVYDĖNAS

Tik trečiojo posėdžio metu, kai jau buvo priimti svarbieji nutarimai, pirmininkaująs M. Gedvilas paprašė: "Gerbiamąją publiką prašau rankų nekelti. Balsuoja tik atstovai".

Ir parinktoji publika, kompartijos išsijota, pertraukų metu žvilgčiojo vieni į kitus rausdami dėl tokios komedijos. Ir padoresni partiečiai, kaip antai Meškauskienė, M. Mickis, Venclova, Adomauskas bijojo pažvelgti viens kitam į akis taip jau žmogų paniekinančiai surežisuotoj komedijoj.

Dažnam kyla klausimas ir šiandien, kodėl nė vienas atstovas neprotestavęs. Tai painus ir šiandien sunkiai aptariamas atsakymas, bet protestas, rodos būtų tik sugadinęs tos komedijos komiškumą ir parodęs naivų protestuojančio manymą, tarsi ta komedija būtų rimtas dalykas. Liaudies Seimas per krašte išsiskirsčiusius atstovus, labai greitai ir ūmai parodė, jog bolševikų kovai ir melui visos priemonės geros.

Tai, kas įvyko, ypač 1940 m. pavasarį ir birželio mėn., nei bolševikų palaužtai Nepriklausomos Lietuvos vyriausybei, nei kariuomenei, nei, pagaliau, tautai nesivaideno ir vaizduotėje. Jeigu mes nors dalį visos apgaulės, teroro būtume permatę 1940 m. birželyje, mes būtum vieningai pakilę žūtbūtinei kovai visur ir visomis priemonėmis.

Šiandien gal dar yra nežinančių L. Seimo balsavimo rezultatų. Tuoj po balsavimo tuometiniai vadai, ypač Justas Paleckis, Adomauskas, Gedvilas, kurie vadinamu "taikingiausiu susiklausymu" norėjo įtikti Maskvai, per posėdžius ir privačiai pareiškė nepasitenkinimą balsavimo išdavomis, nes visoj respublikoj teisėtų balsų skaičius n e p r a š o k o procentų. Buvo apylinkių, kur balsavo tik 17 – 18 proc. turėjusių balsavimo teisę. Ypač pykino vadus didelis procentas balsavimuos dalyvavusių, bet daugumas vokų buvo tušti, arba prikimšti šūkių ir visokių popiergalių. Kompartija tai aiškino "liaudies priešų" organizuotu, labai pavojingu drausmingumu. (...)

Nemažai bepartinių atstovų, ypač inteligentų, supratę Maskvos režisūrą ir tokius balsavimo rezultatus, išsiaiškino, kokias teises ir kokie liaudies – tautos atstovai. Ir kokia teise jie būtų galėję balsuoti ar nebalsuoti, nutarti ar nenutarti... Ir jie dalyvavo tik spektaklyje.

"Zagotzerno" įstaigos darbuotojai vežami į balsavimus.

Buvo, tiesa, vienas teisėtai išrinktas į Liaudies Seimą. Ir tai tikrai vienintelis atstovas, nes jis visose apygardose surinko 30 – 35 proc. balsavusiųjų. O visų apygardų balsus sudėjus, tas populiarusis bolševikiško siautėjimo dienų atstovas gavo tikrai "susipratusio liaudies draugo" rezultatą 300 – 330 proc.! Tai jau tikras bolševikiškas laimėjimas. Kas, kas keista bolševikinėj sistemoj, tai buvo gryna tiesa! Galbūt vienintelė tiesa visoj rinkiminėj komedijoj. Tiesa, jūs galit paklausti, kas tas populiarusis atstovas, kokiais nuopelnais krito jam tokia laimė. Už ką tokia laimė, aš nežinau... Tas atstovas buvo Melchijoras Putelė. Visokių nuotykių, visokiose pozose jo gyvenimo paveikslai atsirado balsuotojų vokuose, dar su prierašais: "Eik, Melchijorai, ir dirbk su kaganovičiais, su kraugeriais stalinais". "Tokioj bervarkėj ir melo jūroj tik tu, Putele, gali juokauti", "Geriau mums klausyti pensininko, ne sužydėjusio gruzino Josifo Stalino!"

Bet, deja, Melchijoras Putelė į L. Seimą neatvyko. Tikra likimo ironija. Vienintelis teisėtas atstovas nesiteikė atvykti!

Šiandien, prisiminus, privalu padaryti išvadą. Tai atliksime, manau, kiekvienas savaip. Šia proga privalu pabrėžti jau plačiai išaiškintą tiesą: bolševikams visos priemonės geros, jei tik jiems kuo nors naudingos. Žmonijos istorij yra ir buvo daug tamsių ir sunkių valandų, bet tokių, kokias sugalvojo ir vykdo komunistai – bolševikai, neturi sau lygių ir turbūt neturės. (...)

Ir mes buvom savo moralės, teisingumo, tikėjimo ir atlaidumo aukos. Bet praktikoj pabudimas nuo to nebuvo lengvesnis.

Tik per mėnesius, metus atsargaus, bet suspėjusio išryškėti tarybinio gyvenimo Lietuvoje mums paaiškėjo, kas yra "liaudies priešas". Kaip minėta, tai šiurpulingai plati sąvoka, jos ribos patikėtos komunistų partijai ir NKVD. Tiesa, komunistų partija ir NKVD – tai vienas kūnas, bet, kaip vienam kūne galvą vadina galva, nagus – nagais, dantis – dantimis, taip ir teisingumą mėgstą bolševikai savo dantis ir nagus pavadina čia Čeka, čia GPU, čia NKVD.

Tarybinis žmogus nežino ir negali žinoti, ligi kokio platumo, kur, kada išsiplėš "liaudies priešo" sąvoka. Tai, sakau, visagalio komunisto ir enkavedisto neatspėjamų galimybių ir malonės sritis.

Liaudies priešas bus ir aukščiausias tarybinis pareigonis, jeigu jis išdrįs pagalvoti, kad "generalinė linija" gali būti klaidinga; liaudies priešas yra ir bus ir net skurdžiausias fabriko darbininkas, jeigu jis kam nors bent puse žodelio pasiguos, kad galbūt ir ne visai teisinga, jeigu susirgusiam darbininkui mokama pusė atlyginimo. Liaudies priešas, kuris pagalvoja, kad partija ir genialusis vadas Stalinas tarybinėje darbininkų ir valstiečių diktatūroje norėtų išleisti darbininkui nenaudingą įstatymą. Aišku, kad tai "politinis nesubrendimas", kuris griežtai baudžiamas, arba liaudies priešų – kenkėjų inspiracija.

Liaudies priešas ir tas, kuris paabejos, ar naudingai daro visagalė komunistų partija ir NKVD kiekvienuose, kad ir mažiausios įmonės ar seniūnijos, rinkimuose statydama kandidatus ir "išrinkdama", nors už juos išdrįstų nebalsuoti visas susirinkimas. Dar didesnis liaudies priešas yra ir bus, kuris paabejos 100 proc. įvairių rinkimų rezultatais, laisvės paskolų laisvanorišku pirkimu, soclenktynių pasižadėjimais, stachanoviečių judėjimo malonumu, padėkomis ir garbinimu partijai ir vadui.

Liaudies priešas yra ir bus kiekvienas, kuris pagalvos, kad kapitalizmo išnaudojimo kraštuose žmonės apsivelka, pavalgo kartais gal net geriau nei Sovietų Sąjungoje, kad žodžio ir spaudos laisvė truputį per daug suvaržyta tarybiniam gyvenime, kad visi pranešimai, žinios, įvykiai kiek vienašališkai nušviečiami, iškraipomi.

Liaudies priešas tas, kuris norėtų truputį geriau žinoti, kas darosi už Sąjungos sienų, taip pat baisus liaudies priešas, kuris išdrįstų į užsienį parašyti giminei nekalčiausią laišką arba susitiktų su užsieniečiu. Liaudies priešas yra tas, kuris buvo užsienyje, nors Sovietų Sąjungos vyriausybės įsakymu, nes tik keletas išrinktųjų gali važiuoti į užsienį, ir po to nebūtina jų likviduoti.

Liaudies priešas yra – ir tai didžiausias liaudies priešas, – kuris pasiguos ir prasitars apie NKVD visagališkumą, jos terorą, priemones, nepaprastą šnipų, agentų gausumą, apie įpareigojimą ir auklėjimą vaikų – pionierių, komjaunuolių išduoti savo tėvus, gimines, apie įstaigų buitį, kur vienas prieš kitą užverbuoti pareigonys ėste ėda būtais ir nebūtais pranešimais, intrigomis.

Nelaimingąjį paktą Molotovui pasirašant, Ribbentropas ir Stalinas patenkinti šypsosi.

Liaudies priešas ir tas, kuris nepasmerks nors ir nekalčiausio tėvo, vaiko, giminės, pažįstamo, suimto, nuteisto arba išvežto į stovyklą, – paabejos nusikaltimu ar guosis bausmės skaudumu.

Liaudies priešo sąvoka – kaip nesustojanti mašina, kurion be perstoties komunistai ir enkavedistai meta žmones. Vienus ta mašina sumala, kitus suluošina, trečius į stovyklas išmeta, o vieną kitą išleidžia atgal į visuomenę kaip apmokamus agentus. Ir nieks nežino, negali atspėti, kada, kaip pateks į tą viską naikinančią mašiną. Ir gerai, kad nežino, nes nuolatinė netikrumo baimė tarybinį pilietį priverčia nesiskųsti gyvenimu, nieko nereikalauti, nesirūpinti žmogiškomis teisėmis, pareigomis, budriai sekti generaline linija, įsakymais. Tai yra baisiau ir svarbiau nei kalėjimas, sušaudymai. "Pilietis turi gyventi po šilkiniu siūlu parišto kardo ašmenimis", – pasakė vienas Maskvos politinių mokslų daktaras.

Ir tik praktika parodė, ką reiškia gyventi "po šilkinių siūlu parišto

kardo ašmenimis" ir kokia plati, neatspėjama liaudies priešo sąvoka, kurią praktikos nepaliestas pilietis lengvai apsprendžia, išskaitęs tarybinėje spaudoje ar išgirdęs sakinyje.

Ir man, ir mano tėvynės gyventojams atrodė aiški, paprasta, net taikli "liaudies priešų" sąvoka, bet po praktikos, deja, jau aprašyti neįmanoma.

Todėl ir sakau: sunku rašyti apie tarybines blogybes, nes nėra jokių gėrybių.

Mes girdėjos apie tarybinę propogandą – melą, bet galvojom: ką gi, melas – propogandos brolis. Bet tik po praktikos mes supratom, koks nuostabus taybinis melas. Melas, kurio negali pavadinti melu, nes kur nėra teisybės, negali būti ir melo, santykiaujančių kaip šiluma su šalčiu, kaip tamsa su šviesa. Tiesa, yra viena teisybė, kurią supratom po vienerių metų praktikos, tai teisybė, kad Sovietų Sąjungoje nėra teisybės.

Mes tik po gyvenimiškos praktikos išaiškinom, kad bolševikiško gyvenimo pagrindas yra melas, kurio joks pilietis neturi teisės pavadinti melu. Ir tai gali būti ne melas, o kažin koks bolševikų išradimas, kaip Čeka, GPU, Kominternas, Mopras.

Okupavus Lietuvą, SSSR atstovybė per Lietuvos komunistų partiją paskelbė rinkimus į Liaudies Seimą. Komunistų partijos veikėjai, nuvykę į apygardų miestus, mitinguose pasiūlė nei daugiau, nei mažiau kandidatų, kiek gali būti išrinkta atstovų. Mitinguose žmonės ėmė siūlyti savo kandidatus, bet organizatoriai be jokių skrupulų atmetė. Rytojaus dieną ir vėliau pasirodė ilgi mitingų aprašymai, kaip liaudis ir darbo žmonės pasiūlę rinktus iš rinktųjų kandidatus, kaip džiaugsmingai pritarę, sveikinę.

Tęsinys sekančiame numeryje.

MELBOURNE
MOLOTOVO – RIBBENTROPO PAKTO DEMONSTRACIJA

Tuo po Birželio Išvežimų minėjimo Baltų Taryba Melbourne pradėjo ruoštis nelemto Ribbentropo – Molotovo pakto demonstracijai, ypatingai kai ir Lietuvoje, o taip pat Latvijoje ir Estijoje šiais metais tuo pačiu vyko didžiulės demonstracijos – minėjimai.

Rugpjūčio 18 dieną parlamentarams, žurnalistams ir kitiems įtakingiems žmonėms suruošta vakarienė ir įteikta informacija apie Paktą, jo pasekmes Pabaltijo valstybėms. Vakarienės metu kalbėjo senatorius liberalas Jim Short ir naujas Viktorijos valstijos parlamento narys Vic Perton (Petronaitis), kuris kilimo iš tėvo lietuvio ir motinos latvės, papasakojo savo įspūdžius iš lankymosi Rygoje, Vilniuje ir Taline. Vakarienė praėjo labai sėkmingai. Laikraščiuose buvo talpinti straipsniai apie paktą ir sovietų prievartą bei smurto veiksmus jėga okupuojant laisvas Pabaltijo valstybes ir jų įjungimą į Sovietų Sąjungą.

Priartėjo ir rugpjūčio 23 diena. Po pusdienį trukusio lietaus, atrodė, kad bus neįmanoma išvysti didesnio masto demonstraciją vien dėl blogo oro. Tačiau apie pietus pradėjo giedrėti ir žmonės į City Square priešais miesto rotušę rinkosi jau prieš 4 valandą. Ypatingai vyravo lietuviai ir latviai.

Tarybos pirmininkui J. Dėlinš tarus įžanginį žodį, kalbėjo senatorius J. Short. Jo kalba buvo išklausyta atidžiai ir vietomis sutikta ilgais plojimais. Po jo kalbėjo Vic Perton, MP. Po pranešimų buvo sugiedoti visų trijų Pabaltijo tautų Himnai. Nors buvo dar pora parlamentarų, nutarta tuoj pat žygiuoti į Parlamento rūmus.

Melbourno pabaltiečiai demonstracijos eisenoje pakeliui iš City Square į parlamento rūmus.

Nuotrauka A. Žilinsko

Priekyje, su vėliavomis ir tautiniais rūbais pasipuošusiomis moterimis žygiavo Tarybos nariai, parlamentarai ir latvių konsulas. Vilkstinė, po keletą žmonių eilėje, nusitęsė per pusantro bloko ilgį. Lydėjo policija. Visą laiką buvo dalinami atsišaukimai, kurių išdalinta apie 4.500.

Nors protarpiais mėgino lynoti, visų nuotaika buvo pilna pasiryžimo. Demonstracijoje dalyvavo gana daug jaunimo (ypatingai latvių), iš kurių du ėjo apsirengę kalinių drabužiais, surakinti grandine ir nešdami plakatą su užrašu "Latvija yra Sovietų Sąjungos kalinys". Vienas iš jaunuolių ėjo apsirengęs, kaip giltinė su pjūklu rankose. Ant parlamento rūmų laiptų visi išdėstė plakatus, vėliavas, dujų švakutes. Tada buvo pradėta vigilija. Vieni nueidavo, kiti tuoj stodavo į jų vietas. Vigilija tęsėsi iki 9 valandos vakaro. Pabaigoje sugiedoti Lietuvos, Latvijos ir Estijos Tautų Himnai. Tą patį vakarą žiniose buvo pranešta apie demonstraciją ir jos tikslą. Sekančią dieną laikraščiuose buvo patalpinta fotografija su degančiomis, net dviejų metrų aukščio popierinėmis Hiltlerio ir Stalino figūromis.

Nors tą dieną oras nebuvo palankus, demonstracija pavyko. Joje dalyvavo apie 600 pabaltiečių. Garbė ją ruošusiems ir joje dalyvavusiems.

A. Žalgis

Kalba senatorius C. Puplick, garsiakalbį laiko latvių advokatas M. Strikis.

SYDNEJUJE

Rugpjūčio 23 – čią dieną demonstracijoje Martin Place lietuvaitės Jolita ir Vilija Burneikytės su televizijos kanalo SBS programos Vox Populi vedėju Vladimir Lusič.

CANBERROJE

Rugpjūčio 28 – sios dienos ryte iš visų Australijos miestų į Canberrą riedėjo autobusai pilni lietuvių, latvių, estų, pasiryžusių savo demonstracija paremti tautiečius Pabaltyje, jų kovoje už teisę būti savarankiškais kraštais ir okupantams priminti, kad jau pernelyg ilgai užsibuvo Pabaltyje, kad jau seniai laikas palikti svetimą kraštą ir kraustytis į paliktą savo plačią tėvynę, kurioje taip trūksta darbo rankų.

Prie sovietų ambasados Canberroje tą rytą susirinko didžiulis būrys pabaltiečių. Rankomis susikibę, latviai, estai ir lietuviai ėjo aplink ambasados pastatą, nešini tautinėmis vėliavomis, šūkiais, plakatais. Trijų Pabaltijo tautų atstovai buvo priimti sovietų ambasadoje, kur ambasados darbuotojams įteikė Australijos pabaltiečių reikalavimą, kad Ribbentropo – Molotovo paktas būtų pripažintas negaliojančiu, ir visoms trims Pabaltijo tautoms būtų suteikta tai, ko jie nori – nepriklausomybės.

Prie Sovietų Sąjungos ambasados kalbėjo Viktorijos valstijos parlamentaras L. Short, savo kalboje pažymėdamas, kad Australija palaiko ir remia pabaltiečių reikalavimus. Buvo sugiedoti visų trijų tautų – Lietuvos, Latvijos ir Estijos bei Australijos Himnai. Vėliau demonstracijos dalyviai nuvažiavo prie Australijos parlamento rūmų. Čia demonstruojančius pasitiko parlamento darbuotojas Leo McLeay, kuris perskaitė Australijos ministro pirmininko B. Hawke raštą, kuriame reiškiama užuojauta ir simpatija Pabaltijo tautoms bei pritarimas keliamiems reikalavimams. Vėliau kalbėjo liberalų partijos atstovas teisingumo reikalams Neil Brown Q. C. ir kiti.

Džiugu paminėti, kad demonstraciją Canberroje filmavo Lietuvos televizijos atstovai.

Vienas iš demonstracijos organizacinio komiteto atstovų, demonstracijos dalyvių vardu, kalbėjusiems parlamento atstovams padėkojo už moralinę paramą ir dėmesį mūsų kraštams.

J. Masiokienė

TRUMPAI IŠ VISUR

Tiek Australijos, tiek viso pasaulio spauda pašventė ilgas savo laikraščių skiltis, kad aprašyti rugpjūčio 23 dienos demonstracijas Pabaltyje, minint 50 metų sukaktį nuo Molotovo – Ribbentropo pakto pasirašymo bei nepriklausomybės reikalavimo. Net sovietų spauda pripažino, kad virš milijono žmonių sudarė gyvą grandinę, nusitęsusią nuo Talino, per Rygą iki Vilniaus.

*

Keli šimtai žmonių susirinko Maskvos Puškino aikštėje paremti pabaltiečių aspiracijas. Juos grubiai išvaikė sovietų policija, suimdama arti šimto demonstravusių.

Kijeve taip pat įvyko didžiulės demonstracijos. Policija juos taip pat išvaikė daužydama lazdomis, daug sužeisdama, nors areštų buvo nedaug.

*

Praėjus keturioms dienoms po demonstracijų Pabaltyje, per sovietų televiziją sovietų komunistų partijos centro komitetas prabilo ilgu pareiškimu. Savo preiškime smerkė Pabaltijo aspiracijas. Buvo primetami įprasti kaltinimai nacionalizmu, nacizmu, grąsinta sankcijomis tiek patiems pabaltiečiams, tiek jų kompartijų vadovybei, esą, pabaltiečiai stovi ant bedugnės krašto. Ypatingai smarkiai buvo puolami lietuviai, tiek už jų parlamento pasisakymą dėl nelegalaus Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą, tiek dėl to, kad Kaune buvo nuverstas paminklas "išvaduotojams".

*

Prahoje čekoslovakų policija išvaikė kelias tūkstantines demonstracijas, kurios buvo suruoštos 1968 metų įvykių paminėjimui, kuomet sovietų tankai užgniaužė "Prahos pavasarį". Suimta apie keturi šimtai žmonių, jų tarpe apie penkiasdešimt užsieniečių. Vengrijos ir Lenkijos vyriausybės darė žygius, kad būtų išlaisvinti suimti jų šalių piliečiai.

*

Po sprogimo laivo viduje, sovietų minogaudis nuskendo Juodojoje jūroje. Žuvo du jūreiviai.

*

Kolumbijoje prasidėjo pilietinis karas tarp vyriausybės ir galingų narkotikų gamintojų samdytų karių.

Kolumbijos valdžia pasiryžo sugriauti kokaino imperiją, ypač po anti – narkotikų aktyvisto kandidato į prezidentus Luis Carlos Galan nužudymo. Prekiautojai narkotikais milijonieriai bando teroru priversti vyriausybę kapituliuoti.

Jungtinės Amerikos Valstybės prižadėjo Kolumbijai padėti ginklais ir lėktuvais.

*

Tarp komunistinės vyriausybės ir, sukilėlio dr. Jonas Savimbi vadovaujamų, UNITA dalinių, po du mėnesius trukusių paliaubų, atsinaujino karas Angoloje.

Pietų Afrikos prezidentas F. de Klerk Goma mieste susitiko su Zaire prezidentu Mobutu. Susitikimo metu buvo bandoma surasti būdų paliaubų atnaujinimui Angoloje.

*

Bandydama sustabdyti masinį Rytų Vokietijos gyventojų antplūdį, Vakarų Vokietija uždarė savo atstovybes Rytų Berlyne, Budapešte ir Prahoje.

Vengrų pasienio sargybinis po grumtynių nušovė vieną Rytų Vokietijos pilietį, kuris jėga bandė prasiveržti į Austriją.

Sportas

VĖZDU JAU NIEKAS NEMOJUOJA

"Kartu, bet neatskirai", – šitaip savo ataskaitą iš Sovietų Sąjungos olimpinio komiteto plenumo laikraštyje "Sovetsij sport" pavadino žurnalistai V. Geskinas ir M. Dmitrijevas". Perskaičius tokį pavadinimą, kaip šaltu vandeniu perpila. Bet peršalt nebaisu – buvo laiko ir progų užsigrūdinti.

Taigi drąsiai galima skaityti toliau. Ir ką gi. Iš tos srities, kuri mums labiausiai rūpi, nemaža naujiena tik viena: "Plenumas įpareigojo Tarptautinio Olimpinio Komiteto narius Sovietų Sąjungai M. Gramovą ir V. Smirnovą painformuoti Tarptautinį olimpinį komitetą apie situaciją Pabaltijo respublikose ir prašyti, kad Tarptautinis olimpinis vykdomasis komitetas susitiktų su Latvijos, Lietuvos ir Estijos ir Sovietų Sąjungos Olimpinio komiteto atstovais."

Įpareigojimas – vertas dėmesio. Bet siūlyčiau atkreipti dėmesį ir į tai, kaip padoriai atrodo šitaip išvardinti keturi olimpiniai komitetai. Žiūri ir atsižiūrėti negali. Svajonė! Visuomet ir visur taip turėtų būti. Turi būti! Nepaisant to, kad yra kam tai ir nepatiktų...

Aršiausi mūsų oponentai, pasak "Sovetskij sport", plenume kalbėjo maždaug šitaip:

"Pabaltijo kolegų veiksmai gali sukurti pavojingą precendentą, juose slypi grėsmė mūsų sporto prestižui, jeigu olimpinė rinktinė bus ištąsyta po..." Toliau parašyta: "po respublikanskim udelam". Kaip išversti? Žodyne nurodytos tokio žodžio "udel" prasmės: "kunigaikštija, dalinė žemė" ir "caro šeimos žemės udelas". Sprendžiant iš konteksto, gali būti, kad kai kas iš plenume kalbėjusių turėjo galvoje būtent "respublikines caro šeimos žemes". Pavyzdžiui, didysis keliautojas, Sovietų Sąjungos sportinės medicinos federacijos pirmininkas Jurijus Senkevičius. Tiesa, jis pasakė, kad respublikos turi teisę įsiteigti savo olimpinius komitetus. Tačiau – tarptautinėje arenoje šie komitetai galį veikti "tik TSRS olimpinio komiteto sudėtyje".

Ach, Jurijau, Jurijau! Net carinė Rusija leido Suomijos olimpiniam komitetui deleguoti į olimpines žaidynes savo atskirą komandą... Tiek daug keliavusio ir mačiusio žmogaus vaizduotė turėtų būti lakesnė, o pažiūros – platesnės, pažangesnės. Nejaugi taip sunku įsivaizduoti, kad plaukioti vien tik po vidaus vandenis respublikų olimpiniams komitetams maža? O gal čia reikia prisiminti patarlę: sotus alkano neatjaučia? Taip tad ir reikėjo sakyti: aš tarptautiniuose vandenyse prisiplaukiojau iki soties, o jūsų norai man nė motais.

Atrodo, kad dauguma pasisakiusiųjų į tą pačią dūdą pūtė. Dėkui V. Geskinui ir M. Dmitrijevui už tai, kad bent jau iš Latvijos valstybinio sporto komiteto pirmininko D. Znatnajo pasisakymo keletą minčių pateikė. Apie tai, kad Sovietų Sąjungos olimpinio komiteto įstatų projektas neatitinka kūno kultūros ir sporto demokratizavimo dvasios, o antras įstatų punktas prieštarauja sąjunginių respublikų interesams.(...)

Lietuvos tautinio olimpinio komiteto prezidentas Artūras Poviliūnas grįžo iš Maskvos gana gerai nusiteikęs:

– Karšta šį kartą buvo ne mums, o Centrui. Man rodos, ten jie visi ar bent jau dauguma supranta, kad mes – teisūs. Tačiau nenori šito pripažinti ir gina Centro monopolį kaip įmanydami. Ir geruoju, ir bloguoju.

– Kas labiausiai prieštaravo?

– Tarptautinės buriavimo sąjungos narys Kislovas, Senkevičius (jis, kalbėdamas apie savarankiškus respublikų olimpinius komitetus, pasakė: "tai tiesiog juokas").

Kategoriškai prieš Pabaltijo respublikų olimpinių komitetų savarankiškumą pasisakė ir Aleksandras Gomelskis.

– Kokie jo motyvai?

– "kas bus, jei išbarstysim Sąjungos rinktinę."

– Kaip patiko Sovietų Sąjungos užsienio reikalų ministro pavaduotojo Nikiforovo kalba?

– Jis sakė, kad mes numatę duoti labai dideles teises respublikoms. Tegul stos į Suvienytų Tautų Organizaciją, tegul turės tiesioginius kontaktus su užsienio šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis. Bet į pabaigą vis dėlto prisuko prie to pačio, kaip kiti maskviečiai, atseit, mes esame pasaulio bendrijos nariai ir negalime ignoruoti jos taisyklių ir įstatymų – Olimpinėje chartijoje parašyta, kad vienai šaliai atstovauja vienas olimpinis komitetas.(...)

– Kaip buvo sutiktas Gintauto Umaro pasisakymas?

– Tyla. Kaip ir Znatnajo. Aš ją pavadinčiau tyla prieš galingą audrą. Šiaip ar taip iš kitų respublikų atstovų šįsyk niekas iš tribūnos Pabaltijo nesmerkė. Niekas net nepasisakė. Spėju, kad vieni klausėsi ir dėjosi į širdį, o kiti dar nelabai suprato, kas čia dedasi. Gaila, Gruzijos atstovai dar neišdrįso viešai pasisakyti, kad jų respublikoje jau irgi kalbama apie savarankišką olimpinį komitetą. Per pertrauką kalbėjome su arménais, jie irgi suka mūsų pusėn. O Centras labiausiai bijo grandininės reakcijos.(...) Ne iš gero gyvenimo Centras priėmė mūsų protestą dėl antrojo Įstatų punkto. Vengė skandalo. Mes buvome įspėję: jeigu tas punktas bus patvirtintas, mes išeisim iš salės.(...)

Malonu ir tai, kad Pabaltijys atsilaikė, o Centras, sprendžiant iš visko, nežino, ką daryti.

Tikėkim susipras. Tada ir Lietuvos tautinio olimpinio komiteto kelias į tikslą būtų trumpesnis, nors ir ilgas kelias negąsdina. Eisim, kol prieisim.

Roma Griniūtė
("Sportas")

KVIEČIAME

Kviečiame visą Sydnejaus lietuvių jaunimą ir visus sportinę veiklą remiančius tautiečius dalyvauti sporto klubo "Kovas" rengiamame metiniame klubo baliuje, kuris įvyks rugsėjo mėnesio 10 dieną (šeštadienį) Lietuvių namuose Bankstowne.

Maloniai ir jaukiai praleisite vakarą. Prie geros muzikos bus galima linksmai pasišokti ir pasilinksminti.

Sydnejaus sporto klubo "Kovas"
valdyba

Staiga mirus, grįžtant iš Lietuvos, ALFAS valdybos sekretoriui ir žymiam Adelaidės sporto klubo "Vytis" darbuotojui

A. A.
ANTANUI SKIPARIUI,

nuoširdžią užuojautą reiškiame Adelaidės sportininkams ir visai liūdinčiai šeimai.

Sydnejaus sporto klubo "Kovas"
valdyba

VAIKŲ MADŲ PARADAS

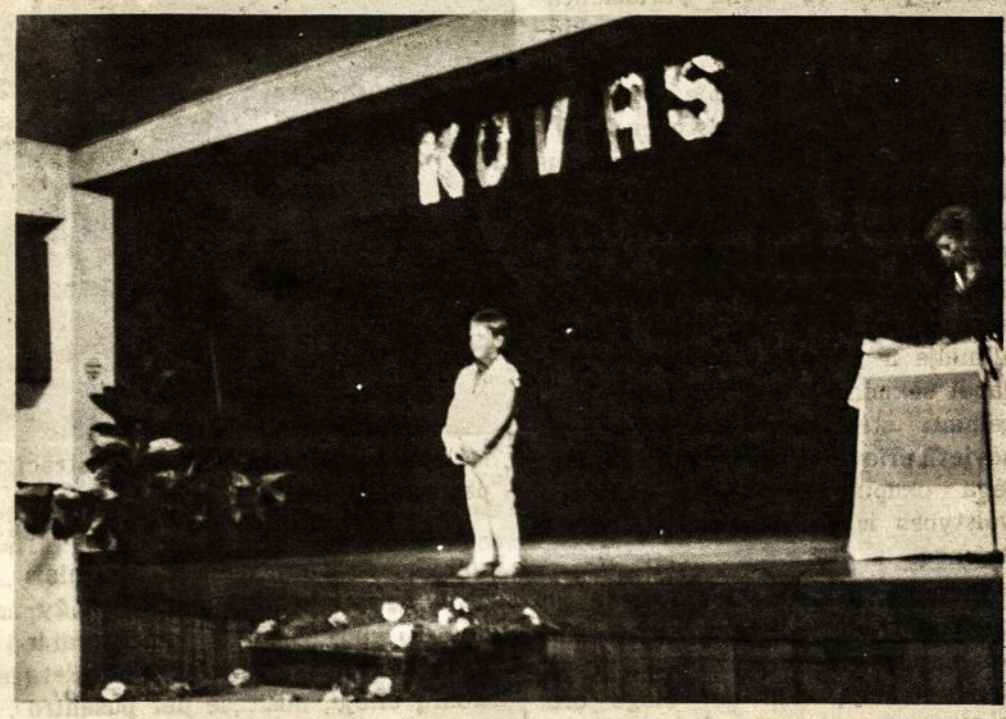

Parado metu.

Sporto klubo "Kovo" surengtas vaikiškų rūbų madų paradas praėjo sėkmingai. Apsilankė gausus būrys tautiečių, kurie turėjo progos pasigrožėti naujausiomis vaikiškų rūbų madomis.

Parado metu, paaiškinimus darė ir žiūrovams pristatė modeliuotojus Kristina Dičiūnienė. Pasibaigus madų demonstravimui, buvo pravesta loterija.

Šiame renginyje dalyvavusieji tą popietę praleido tikrai maloniai. Klubo valdyba dėkoja Trudi Dambrauskienei, kuri suorganizavo šį madų paradą, o taip pat ir talkinusiems K. Dičiūnienei ir K. Ankui. Dėkoja ir tiems, kurie loterijai aukojo fantus.

Vaikų parade dalyvavo: Daina Šliterytė, Audra Dičiūnaitė, Lana Griffith, Elenutė Šliogerytė, Kristine Landrigan, Genovaitė Karpuškaitė, Kathrine Birietaitė, Jenny Birietaitė, Natalie Bank, Jacinta Ankutė, Viktoras Šliteris, Daniel Birietas, Justinas Karpuška, Audrius Lašaitis, Michael Newman, Christopher Shallick.

J. M.

ALB ŠVIETIMO TARYBOS PRANEŠIMAS

1. Atkreipiame bendruomenės dėmesį į Lietuvoje leidžiamą naują meno ir kultūros mėnesinį žurnalą "Krantai". Žurnalas leidžiamas nuo 1989 metų pradžios ir jame bendradarbiauja pasižymėję Lietuvos ir išeivijos kultūros žinovai ir pasirinktų meno šakų specialistai. Skaitytojai ras didelį ir įdomų straipsnių pasirinkimą iš literatūros, meno, muzikos, šokio, teatro, filosofijos ir t. t. Žurnalas skoningai apipavidalintas ir gerai iliustruotas. Formatas 30cm. x 21cm., atspausdintas ant gero popieriaus.

Prenumerata metams užsienyje – 30 JAV dolerių, bet oro paštu – 192 JAV doleriai, o paprastu paštu – 97 JAV doleriai. Atskiro žurnalo kaina Lietuvoje 1,50 rublio. Trijų žurnalų persiuntimas Australijon paprastu paštu kainuoja 3,95 rubliai. Tikrai verta prašyti giminių Jums pasiųsti tokią gražią dovaną.

2. Šių metų gale ar sekančių pradžioje planuojame pravesti konkursą mūsų jaunimui. Konkursinių rašinių galima rašyti anglų ir lietuvių kalbomis. Konkurso temos: Sibiro tremtiniai, disidentų veikla, Lietuvos partizanai.

Prašome jau dabar skatinti savo jaunimą susidomėti šiomis temomis. Patariame pasiskaityti: 1. " Fighters for Freedom: Lithuanian Partizans Versus the USSR", J. Daumantas. 2. "Partizanai", J. Daumantas. 3. "Pėdos mirties zonoje", E. Juciūtė. 4. * "Amžino įšalo žemėje", A. Žemaitytė. 5. * "Crosses in the Arctic", Strimaitytė – Mėlienė. 6. "The Cemetery of Nations in the Siberian Tundra", H. Tautvaiša.

* Žvaigždute atžymėtos knygos gaunamos ir lietuvių kalba.

3. Ieškome mecenatų, kurie norėtų šį konkursą paremti premijomis.

Visais konkurso reikalais prašome kreiptis pas: Isolda I. Davis, 6/365 Military Rd., Henley Beach, S.A. 50022, tel. (08) 356 2617.

Isolda I. Davis

A.†A.
ROŽĖ STABINGIENĖ

Sesuo Julija Fridt su sūnum Alvydu šiais metais nuvykę į Sibirą, po dvi savaites trukusios vargingos kelionės, į gimtąją Dzūkiją pargabeno savo tremtinės motinos Rožės Stabingienės palaikus. Nors ir karste, bet pagaliau dar viena lietuvė motina grįžo, šį kartą jau amžinam poilsiui į tą žemę, kurioje gimė.

Liepos 15 dieną į laidotuves suvažiavo jos vaikai, anūkai su šeimomis, giminės ir vietiniai gyventojai. Veisiejų bažnyčioje klebonas aukojo jai šv. Mišias, pasakė gražų pamokslą ir mirusios palaikus palydėjo į kapines. Prie kapo duobės Rožės Stabingienės sūnus Alfonsas atsisveikino savos kūrybos eilėraščiu, rašytu mamytės pagerbimui.

Kunigui sukalbėjus maldas, visi giedojo "Marija, Marija" ir Lietuvos Himną. Palaidota sugrįžėlė tremtinė šeimos kape, kur ilsisi jau anksčiau iš Sibiro grįžęs velionės vyras Juozas, sūnus Antanas ir duktė Onutė.

Mylima mūsų, Mama, ilsėkis rami Tėviškės žemelėje. Tavo brangiam atminimui, būdamas čia, taip toli nuo

Rožės Stabingienės nuotrauka daryta 1953 metais Sibire.

Tavęs, Australijos lietuvių bendruomenės laikraščiui "Mūsų Pastogė" aukoju 200 dolerių.

Sūnus Vincas Stagis,
Main Ridge, Australija

MAČIAU

Alfonsas Stabingis

Mačiau, kaip ordos ėjo miesto gatvėm,
Mačiau, kaip veržės Lietuvos keliais...
Jie laisvę Lietuvos laidojo tankais,
Jai kapą kasė durtuvais aštriais...

Mačiau nugriautus kryžius pakelėse,
Ir aš mačiau išniekintas šventoves,
Mačiau purve sutryptą trispalvę,
Kaip iš jos juokės išgamos, ne žmonės...

Mačiau, kaip vežė kūdikius mažyčius,
Vagonuos verkė tremiami vaikai,
Kad jie pražūtų Sibiro taigose,
Be kąsnio duonos, šalty amžinai...

Mačiau, kaip buvo atimta žemelė,
Atimta žagrė nuo artojo seno,
Kaip degė pirkios padegtos baudėjų,
Kaip žudė tuos, kas čia gyveno...

Mačiau, kaip spardė žuvusių lavonus,
Kaip gatvėse suguldę daužė juos,
Kaip sklido raudos motinų senųjų
Lietuvos miestuos, Lietuvos kaimuos...

Dabar matau vėl plazdančią trispalvę,
Vėl Laisvė Zikaro didingai stovi,
Bet užkasta tautos tikroji laisvė
Ar prisikels, kaip Kristus senovėje?..

Lietuva,
15.5.1989

IEŠKO

Ieškomas Žebrauskas Vincas, Antano. Prašome atsiliepti adresu: Jadvyga Žebrauskaitė – Vaičiūnienė, Kėdainių rajonas, Šlapaberžė 235052, Lithuania.

PADĖKA

Mūsų mylimam Tėvui

A. A.
ALBINUI LEVICKUI

mirus, reiškiame nuoširdžią padėką draugams, pažįstamiems ir ypatingai visiems Adelaidės lietuviams iš kurių patyrėme šiltos užuojautos ir pagalbos mums skaudžioje valandoje.

Ypač dėkojame kun. J. Petrauskui ir V. Verikaičiui už pamaldas ir giesmes. Ačiū LKVS "Ramovei" už gražų palydėjimą į kapines, visiems tarusiems atsisveikinimo žodį ir suteikusiems mums paramą.

Dalia Jankus,
Vytas Levickis su šeimomis

A. A.
JUOZUI TALLAT– KELPŠAI

mirus, žmoną Palmą ir sūnų Romą su šeima nuoširdžiai užjaučiu ir kartu pergyvenu.

Antanas Kutka

Prieš penkerius metus, rugėjo 16 dieną

ANTANĄ SKERĮ

amžinam poilsiui priglaudė Geelongo žemė. Nesulaukė šios dienos dabar taip gražiai plačiai pražydusio Lietuvos atgimimo. Bet jis gyveno viltimi.

Jo atminimui, 5 dolerių auką skiriu "Mūsų Pastogei".

Žmona Regina ir duktė Irena su šeima

REMKIME
AUSTRALIJOS LIETUVIŲ
FONDĄ

nes jo tikslas yra: - Skatinti, remti ir puoselėti lietuvių tautinę kultūrą, mokslą, švietimą, meną ir kitas lietuvių kultūrines apraiškas AUSTRALIJOJE.

Fondą stiprinsime ir jį ugdysime, jei įvairiomis progomis jam aukosime, stosime jo nariais ir nepamiršime jo surašydami testamentus. Testamentuose reikia įrašyti tiksliai angliškąjį Fondo pavadinimą ir adresą:

AUSTRALIAN LITHUANIAN FUNDATION INC.
44 - 50 Errol Street, North Melbourne, Vic. 3051

Visą korespondenciją ir aukas prašome siusti adresu:
P. O. Box 11, North Melbourne, Vic. 3051

Australijos Lietuvių Fondo Valdyba

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ FONDAS – MŪSŲ VISŲ REIKALAS

Australijos Lietuvių Fondo valdyba suteikė paramą:

2000 dolerių – Virginijai Bruožytei,
500 dolerių – Malbourno Apylinkės valdybai,
500 dolerių – "Baltic Research Foundation".

AUKOS AUSTRALIJOS LIETUVIŲ FONDUI

Gavome aukų:

A. A. Kazimiero Pažėros atminimui – 50 dolerių – B. ir J. Jonavičiai (360), S. A.; 20 dolerių – G. Patupis (320), W.A.; 35 dolerius – J. J. Bačiūno vardo bibliotekos darbuotojos (85), S. A., vietoje gėlių a.a. K. Pocienei; 200 dolerių – Emilie Zinkevičienė, jos vyro Aleksandro mirties metinėms atžymėti; po 10 dolerių – E. Badauskienė, V. ir B. Barkai, vietoje gėlių J. Tallat – Kelpšai mirus.

Ačiū aukotojams.

Vincas Ališauskas
AL Fondo iždininkas

NAUJI IR NAUDINGI PASIKEITIMAI SIUNTINIAMS Į LIETUVĄ SIŲSTI

Siūlome tris būdus paremti artimuosius Lietuvoje.

1. Jau galima siųsti siuntinius su pilnai apmokėtu muitu čia, Lietuvoje nereikės mokėti jokių mokesčių. Leidžiamų siųsti daiktų sąrašas yra daug platesnis, kiekiai didesni ir muitas mažesnis. Galima siųsti ir medžiagas.
2. Nereikia važiuoti į Vilnių nupirkti dovanas giminėms dolerinėje parduotuvėje, tą galima atlikti per mus Londone. Svarbesnės prekės dolerinėje parduotuvėje yra šios: automobiliai, šaldytuvai, siuvamos mašinos, televizoriai, magnetofonai, videomagnetofonai ir kt.
3. Siunčiame ir toliau siuntinius, kada siuntinio gavėjas pats apsimoka muitą. Tokių siuntinių pasiuntimas yra žymiai pigesnis.

Mūsų siunčiama elektrinė aparatūra yra tinkama naudojimui Lietuvoje. Videomagnetofono vartojimo instrukcijos yra ir rusų kalba. Lietuviškų instrukcijų dar nėra.

Sudarant testamentus, suteikiame praktišką patarimą, persiunčiame palikimus į Lietuvą naudingiausiu paveldėtojui būdu.

Baltic Stores & Co. Z. Juras,
11 London Lane, Bromley, Kent BR1 4HB,
Telefonas 01 460 2592. *England.*

Informacija

Aukos Mūsų Pastogei

"MŪSŲ PASTOGEI" AUKOJO

Canberros Lietuvių klubas - $500
Melbourne suruošto "Mūsų Pastogės" baliaus pelnas, - $400
per A. Ramoškienę
E. Sezenis, Vic., - $10
B. Sumila, A.C.T., - $5
Vincas Stagis Vic. $200
Latrobe Valley Seniūnija $ 70
per seniūnę V. Koženiauskienę

GEELONGE

Geelonge Tautos Šventės minėjimas įvyks rugsėjo 17 dieną. Minėjimas prasidės pamaldomis 9.30 val. ryto šv. Jono bažnyčioje. Organizacijos dalyvauja su vėliavomis. Iš Melbourno pakviesta DLK Vytenio šaulių kuopa. Paskaitą skaitys K. Lynikas. Meninę minėjimo dalį atliks "Sambūrio" choras.

ALB Geelongo Apylinkės valdyba

HOBARTE

Hobarto Lietuvių Bendruomenės Apylinkė ruošia Tautos Šventės, rugsėjo 8 - tos ir "Varpo" 100 metų sukakties minėjimą.

"Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia", rašė Vincas Kudirka eilėraštyje, kuris pavirto Tautos Himnu.

Tasmanijos lietuviai! Susirinkite ir pasisemkite tos stiprybės minėdami šiuos du reikšmingus įvykius iš mūsų praeities. Tos stiprybės reikia ir reikės visiems. Lietuva dar nėra laisva ir, galbūt, dar daug darbo ir jėgų pareikalaus iš Lietuvių Lietuvoje ir iš mūsų čia, kol laisvė bus iškovota.

Minėjimas rengiamas Šikšnių name, 43 Easton Av., Moonah West, rugsėjo mėnesio 16 dieną, 6 valandą vakare.

Po minėjimo, moterų komitetas apsilankiusius pavaišins kava, arbata ir užkandžiais. Kitus gėrimus atsineškite savo.

S. Augustavičius
Hobarto LB Apylinkės
valdyba

Daug sužinosi skaitydamas Mūsų Pastogę!

SYDNEJUJE

Pranešame, kad Tautos Šventės minėjimas Sydnejuje įvyks rugsėjo mėnesio 10 dieną (sekamdienį).

Šventę pradėsime pamaldomis St. Joachims bažnyčioje, Lidcombe, 11.30 valandą. Organizacijos kviečiamos dalyvauti organizuotai su vėliavomis.

Oficialioji ir meninė dalis įvyks Lietuvių namuose Bankstowne 2.30 valandą. Minėjimo programoje: dr. A. Mauragio paskaita, jaunimo ir choro "Daina" pasirodymai.

Tą pačią dieną Lietuvių Dailininkų Sąjunga ruošia meno parodą viršutinėje Lietuvių namų salėje. Numatyta, kad parodoje savo kūrinius išstatys du dailininkai iš Lietuvos. Sydnejaus lietuviai jų darbus galės įsigyti prieinama kaina. Parodos atidarymas 2 valandą.

Kviečiame visus tautiečius gausiai dalyvauti pamaldose ir minėjime. Ateikite patys ir paraginkit kitus. Tai yra mūsų visų šventė.

Primename Sydnejaus Apylinkės lietuviams dar nesumokėjusiems Australijos lietuvio mokesčio už 1989 metus, atlikti tai artimiausiu laiku. Mokestis, 5 doleriai metams, yra privalomas kiekvienam Australijos Lietuvių Bendruomenės nariui.

Mokestį renka Sydnejaus Apylinkės valdybos pirmininkas A. Giniūnas, iždininkas M. Zakaras ir Lietuvių klubo bibliotekos vedėjas Br. Stašionis. Paštu galima siųsti iždininkui: 18 Lundy Ave., Kingsgrove 2208.

Sydnejaus Apylinkės
valdyba

Gerbiamas,

Redaktoriau,

kad niekas negalėtų pasakyti - "gaila, nežinojome", dėl visa ko, pranešu apie galimybę, jog Australijos lietuviai galės pamatyti mano apsireiškimą Jūsų televizijoje.

Taip jau reikalai susiklostė, kad Sydnejaus, berods "9 TV Network" televizijos grupė, bekeliaudama per JAV, programai apie Amerikos gyvenimą, praleido kiek laiko jaunimo stovykloje Utah valstijos kalnuose, netoli Salt Lake City. Tarp kitko įrašė veik visą mano paskaitą jaunimui tema "Is media bias?" Kiek supratau, tas TV tinklas duoda programą 110 TV stočių Australijoje, Naujojoje Zelandijoje ir Naujojoje Gvinėjoje. Jų 6.30 val. vakaro programa vadinasi "Current Affairs".

Man, žinoma, būtų įdomu sužinoti, ar jie iš viso ką nors iš to parodys, kiek parodys ir kaip pristatys. Per kelių metų eilę man beskraidant po rajonines jaunimo stovyklas su paskaitomis po Ameriką (tokių kas vasarą yra dešimt) yra tekę susidurti su vietiniais spaudos ir TV reporteriais, tačiau pirmą kartą su užsienio TV. Anot australiečių, patyrę iš čia stovyklavusių Australijos jaunuolių, kad Amerikoje esama jaunimo stovyklų, kuriose yra 5 politinės pamokos kasdien, norėjo patys tai pamatyti.

Būč dėkingas, jei kas nors užtikęs programą apie ją man praneštų. Su linkėjimais Jums ir Jūsų skaitytojams.

Vilius Bražėnas
P. O. Box 2565
Bonita Springs, FL 33959

MENO PARODA

Tautos Šventės proga, rugsėjo mėnesio 9 - 10 dienomis Sydnejaus Lietuvių namuose įvyks tradicinė meno paroda. Oficialus šios parodos atidarymas įvyks sekmadienį 2 val. po pietų. Norintieji, parodą galės apžiūrėti jau šeštadienį po vidudienio.

Parodoje dalyvauja pajėgiausi Sydnejaus lietuvių menininkai. Šalia jų bus išstatyti dviejų žinomų Lietuvos tapytojų Algirdo Gaižausko ir Stasio Stakausko darbai. Jų siužetuose daugumoje Lietuvos sodžiai, Baltijos pajūrys, Vilniaus ir Kauno vaizdai. Paveikslai iš Lietuvos bus parduodami labai prieinamomis kainomis. Tikimės, kad paroda bus gausiai lankoma.

Rengėjai

SYDNEJAUS LIETUVIŲ NAMUOSE

16 - 18 EAST TERRACE, BANKSTOWN. Tel. 708 1414

SMORGASBORD
TREČIADIENIAIS nuo 6 iki 8 val. p.p.
ŠEŠTADIENIAIS nuo 1 iki 3 val. p.p.

Klubo darbo valandos:

Pirmadieniais	5 v. v.	- 10.30 v. v.
Antradieniais	klubas uždarytas	
Trečiadieniais	5 v. v.	- 10.30 v. v.
Ketvirtadieniais	5 v. v.	- 11.00 v. v.
Penktadieniais	5 v. v.	- 12.00 v. v.
Šeštadieniais	1 v. p.p.	- 1 v. naktieą.
Sekmadieniais	12.30 v. p.p.	- 10.00 v. v.

Rugsėjo 10 dieną (sekmadienį), 2.30 val. po pietų
ALB Sydnejaus Apylinkės valdybos ruošiamas

TAUTOS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

Rugsėjo 9 ir 10 dienomis (šeštadienį ir sekmadienį),
viršutinėje klubo salėje
SYDNEJAUS LIETUVIŲ DAILININKŲ

PARODA

Oficialus parodos atidarymas rugsėjo 10 dieną, 2 val. po pietų.

Sydnejaus sporto klubas "Kovas"
kviečia visus į metinį klubo

BALIŲ

kuris įvyks rugsėjo mėnesio 16 dieną, 7.30 val. Lietuvių namuose.

Baliaus programoje "Linksmieji broliai", turtinga loterija, kuriai fantus aukojo Eva Kubbos, Leeka Kraucevičiūtė - Gruzdeff ir Ignas Bieliūnas. Loterijos bilietus platina visi klubo valdybos nariai. Įėjimas 15 dolerių, stalai užsakomi Lietuvių namuose pas D. Bieri arba skambinant S. Gustafson telefonu 708 6424.

Sydnejaus tautinių šokių grupė "Sūkurys"
rugsėjo mėnesio 17 - tą dieną ruošia tautinių šokių ir dainų

»KONCERTĄ«

su nauju repertuaru, kuriame matysite naujus nematytus šokius ir girdėsite negirdėtas senovines dainas.

Tas pats koncertas spalio mėnesio 1 - mą dieną, sekmadienį, 2.30 val. po pietų bus kartojamas Melbourne.

"SŪKURYS"

Mūsų Pastogė

AUSTRALIAN LITHUANIAN WEEKLY

Published by the Lithuanian Community Publishing Society Ltd. Leidėjas Lietuvių Bendruomenės Spaudos Sąjunga
Leidėjo, administracijos ir redakcijos adresas: P. O. Box 550 Bankstown N. S. W. 2200
Redaktorius V. Augustinavičius Telefonas (02) 7903233 Administracijos telefonas (02) 365 - 1575
Redakcija rašinius taiso ir skelbia savo nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami ir nesaugomi. Už skelbimų turinį redakcija neatsako.
Prenumerata metams $25 Užsienyje paprastu paštu $30 N. Zelandijoje oro paštu $40 Užsienyje oro paštu $55